

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри історії України

Олександр

ЗАВАЛЬНЮК

підпис

26 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Тренер з видів спорту

спеціальності 017 Фізична культура і спорт

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

мова навчання українська

2024-2025 навчальний рік

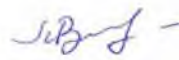
Розробники програми: Павло КЛІЩИНСЬКИЙ, кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри історії України
Андрій ЗАДОРЖНЮК, кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України, доцент

Ухвалено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 1 від 26 серпня 2024 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Микола ПРОЗАР

підпис

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення обов'язкового освітнього компоненту загальної підготовки «Історія та культура України» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти цілісних системних знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів у різні періоди вітчизняної історії; вміння їх аналізувати, узагальнювати, виділяти основні тенденції і закономірності перебігу історичних подій, виявляти причинно-наслідкові зв'язки; уміти критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб; володіти науковою термінологією й користуватися нею; розглядати суспільні явища в розвитку і конкретно-історичних умовах.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика освітнього компоненту	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	1-й рік	1-й
Семестр вивчення	II семестр	I, II семестри
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів	5 кредитів
Загальний обсяг годин	150 годин	150 годин
Кількість годин навчальних занять	50 годин	20 годин
Лекційні заняття	30 годин	12 годин
Практичні заняття	-	-
Семінарські заняття	20 годин	8 годин
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	100 годин	130 години
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус дисципліни: обов'язковий освітній компонент загальної підготовки.

4. Передумовами для вивчення освітнього компоненту «Історія та культура України» є обов'язкові компоненти дисциплін професійної підготовки, а саме: «Історія фізичної культури», «Вступ до спеціальності».

5. Програмні компетентності навчання.

За результатами вивчення нормативної обов'язкового компоненту дисциплін професійної підготовки «Історія та культура України» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності.

Загальні компетентності:

- ЗК 01 здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

-ЗК 02 здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

-ЗК 03 здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

-ЗК 06 здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

-ЗК 11 здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності:

-СК 06 здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту;

-СК 14 здатність до безперервного професійного розвитку.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни.

За результатами вивчення обов'язкового освітнього компоненту загальної підготовки «Історія та культура України» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися такі програмні результати навчання:

-ПРН 01 здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем;

Здобувачі вищої освіти після закінчення курсу мають **знати**:

- фактичний матеріал з усіх розділів національної історії;
- персоналії та хронологічні дати;
- питання історіографії та джерелознавства;
- історичну карту;
- понятійний апарат;
- основні етапи, закономірності та особливості соціально-економічного й політичного розвитку України;
- досягнення в культурній сфері.

Уміти:

- отримані знання з дисципліни використовувати на практиці, в реальному житті;
- оперувати історичними термінами, мислити категоріально;
- працювати з необхідною літературою та джерелами;
- робити правильний і об'єктивний аналіз історичних процесів, що відбуваються в Україні та за її межами;
- володіти історичною картою.

7. Методи навчання:

Словесні, наочні та практичні методи історичного пізнання, розповідь, діалогічний метод, бесіда; використання візуального контенту та відеоматеріалів,

створення презентацій, метод моделювання історичної ситуації, технології дистанційного навчання тощо.

8. Засоби діагностики результатів навчання: реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах тощо, інші види індивідуальних та групових завдань, модульна контрольна робота, екзамен.

9. Програма навчальної дисципліни.

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
ЗМ 1. Загальна Суспільні трансформації та розвиток України з давніх часів і до сьогодення							
Тема 1. Вступ до курсу «Історія та культура України»	10	2	-	-	-	8	-
Тема 2. Первісне суспільство та перші державні утворення на території України	10	2	-	-	-	8	-
Тема 3. Київська держава королівство Руське (ГалицькоВолинська держава)	16	4	-	4	-	8	-
Тема 4. Українські землі під владою іноземних держав	13	2	-	3	-	8	-
Тема 5. Українська Національна революція XVII ст.	12	2	-	2	-	8	-
Тема 6. Україна наприкінці XVII – у XVIII ст. Гетьманщина	11	2	-	1	-	8	-
Тема 7. Українські землі в складі Російської та АвстроУгорської імперій	14	4	-	2	-	8	-
Тема 8. Україна в період Першої світової війни та Української революції 1917/1921 рр.	14	4	-	1	-	9	-
Тема 9. Україна в міжвоєнний період	13	2	-	2	-	9	-
Тема 10. Україна в роки Другої світової війни.	13	2	-	2	-	9	-
Тема 11. Українська РСР у 1945-1991 рр.	12	2	-	1	-	9	-
Тема 12. Україна після проголошення незалежності	12	2	-	2	-	8	-
Разом за змістовим модулем 1	150	30	-	20	-	100	-

Разом	150	30	-	20	-	100	-
--------------	------------	-----------	----------	-----------	----------	------------	----------

Заочна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
ЗМ 1. Загальна Суспільні трансформації та розвиток України з давніх часів і до сьогодення							
Тема 1. Вступ до курсу «Історія та культура України»	16	1	-	-	-	15	-
Тема 2. Первісне суспільство та перші державні утворення на території України	16	1	-	-	-	15	-
Тема 3. Київська держава королівство Руське (ГалицькоВолинська держава)	13	1	-	2	-	10	-
Тема 4. Українські землі під владою іноземних держав	11	1	-		-	10	-
Тема 5. Українська Національна революція XVII ст.	11	1	-		-	10	-
Тема 6. Україна наприкінці XVII – у XVIII ст. Гетьманщина	13	1	-	2	-	10	-
Тема 7. Українські землі в складі Російської та АвстроУгорської імперій	11	1	-		-	10	-
Тема 8. Україна в період Першої світової війни та Української революції 1917/1921 рр.	13	1	-	2	-	10	-
Тема 9. Україна в міжвоєнний період	11	1	-		-	10	-
Тема 10. Україна в роки Другої світової війни.	13	1	-		-	10	-
Тема 11. Українська РСР у 1945-1991 рр.	11	1	-	2	-	10	-
Тема 12. Україна після проголошення незалежності	11	1	-		-	10	-
Разом за змістовим модулем 1	150	12	-	8	-	130	-
Разом	150	12	-	8	-	130	-

10. Форми та методи поточного і підсумкового контролю.

Під час вивчення освітнього компоненту «Історія та культура України» передбачені наступні методи контролю: поточне усне опитування, виконання та оформлення завдань за темами самостійних робіт, оформлення конспектів лекцій занять, модульна контрольна робота, екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)				Екзамен	Сума
Виконання завдань практичних занять	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання	40 балів	100 балів
20 балів	30 балів	5 балів	5 балів		

**Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами
і критерії оцінювання**

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання теоретичної підготовки	Критерії оцінювання практичної підготовки	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
						Диференційований залік
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує свої відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Технічний елемент виконано правильно, точно, впевнено і вільно	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Технічний елемент виконано правильно, точно, впевнено і вільно, але допущена одна не суттєва помилка	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовує її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження своїх думок	Технічний елемент виконаний правильно, але допущено не більше двох незначних помилок, які ведуть до неточного виконання деталей техніки		
67-74	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Технічний елемент виконано в основному правильно, але з однією помилкою, яка призводить до невиконання деталей техніки або трьом помилкам, які спричиняють неточне виконання рухової дії	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-66	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні	Технічний елемент виконано в основному правильно, але з однією грубою помилкою		
35-59	FX	задовільно, з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Технічний елемент виконаний неправильно, допущено спотворення основи техніки або допущено більше чотирьох інших помилок	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Технічний елемент не виконано зовсім		

Таблиця критеріїв оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Рівень	Бал	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу розкрити суть питання, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Здобувач намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; робить спроби дати відповідь на репродуктивному рівні; за допомогою викладача дає прості відповіді, використовуючи підказки викладача.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу питання, здатний відтворити його на репродуктивному рівні; орієнтується у поняттях, визначеннях.
	5	Здобувач знає більше половини навчального матеріалу питання, може дати визначення понять, категорій (з окремими помилками); вміє працювати з літературою, самостійно опрацьовуючи частину навчального матеріалу теми; намагається підкріпити відповідь прикладами, що є не досить вдалим; робить певні висновки, що не відзначаються логічністю й послідовністю
	6	Здобувач розуміє основні положення питання, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, без наведення прикладів або з прикладами, що не відзначаються точністю в розкритті сутності питання; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; використовує додаткові джерела.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач правильно і логічно відтворює навчальний матеріал питання, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; може самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовує термінологію.
	8	Знання здобувача досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал питання в стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими недоліками.
	9	Здобувач вільно володіє вивченим матеріалом питання, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання, пов'язані з розумінням практичної реалізації матеріалу, що є сутністю відповіді; має сформовані навички здійснити останнє.

Високий (творчо професійний)	10	Здобувач володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно наводить приклади, пов'язані з практичною реалізацією матеріалу, який складає сутність відповіді на питання; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; під час відповіді використовує знання суміжних дисциплін.
	11	Здобувач володіє узагальненими знаннями з питання, що розглядається; аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; знає джерела інформації та аналізує їх, може ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень; самостійно вивчає матеріал; може оцінювати різноманітні явища, процеси; під час відповіді на питання використовує знання суміжних дисциплін, наводить вдалі приклади.
	12	Здобувач володіє узагальненими знаннями з питання, що розглядається; аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; знає джерела інформації та аналізує їх; розв'язує складні проблемні завдання, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень; самостійно вивчає матеріал; може оцінювати різноманітні явища, процеси; під час відповіді на питання використовує знання суміжних дисциплін, наводить вдалі приклади; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Максимально можлива оцінка за модульну контрольну роботу – **30 балів**. Такого рівня робота має бути виконана грамотно і акуратно. Відповіді на питання контрольної роботи повинні бути повними, вичерпними, містити власні роздуми і приклади.

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти.

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (Порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка), зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту освітнього компоненту (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;

- волонтерська діяльність;

- підготовка школярів-призерів інтелектуальних та творчих конкурсів з фізичної культури та спорту, дитячих змагань різного рівня.

Семестровий екзамен (40 балів)

Білет складається з трьох теоретичних питань.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

Оцінка	Вимоги
«Відмінно»	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні теоретичні знання, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, застосовувати знання на практиці у нестандартних ситуаціях, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української мови.
«Добре»	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які й сам виправляє або 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні висловлювання. Здобувач вищої освіти вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.
«Задовільно»	Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень предмета, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; не в змозі захистити проєкт побудови системи роботи з певних тем дисципліни; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу.
«Незадовільно»	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Студент неспроможний виконати стандартні завдання навіть після навідних питань викладача.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

**Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних
досягнень здобувачів вищої освіти**

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ЄКТС	Рекомендовані статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
90-100 і більше	A (відмінно)/Excellent	10	відмінно	Зараховано/ Passed
82-89	B (добре)	25	добре	
75-81	C (добре)/Good	30	задовільно	
67-74	D (задовільно)/Satisfactory	25		
60-66	E (достатньо)/Enough	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)/Fail		незадовільно	не зараховано /Fail
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)/Fail			

12. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Історія та культура України»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю, якщо він не відпрацював пропущені навчальні заняття, не пересклав оцінки 0, 1, 2, 3 отримані на навчальних заняттях, не виконав або виконав модульну контрольну роботу, завдання самостійної та індивідуальної робіт з оцінкою, що становить менше 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт;

- здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість з освітнього компоненту за результатами поточного контролю, не допускається до екзамену. Рішення про недопущення за поданням викладача приймає декан факультету, його оприлюднюють до початку екзамену. У відомості обліку успішності роблять запис «не допущено»;

- здобувач вищої освіти допускається до складання екзамену після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю;

- здобувач вищої освіти підготувався до екзамену з освітнього компонента, якщо його рейтингова оцінка за результатами екзамену є більшою або рівною 24 балам (60 % від максимально можливої для даної форми контролю кількості балів). Рейтингову оцінку такого здобувача вищої освіти з освітнього компонента

визначають як суму рейтингової оцінки за результатами поточної успішності та рейтингової оцінки за результатами екзамену;

- якщо допущений до екзамену здобувач вищої освіти не підготувався (його рейтингова оцінка за результатами екзамену є меншою 24 балів), то бали за екзамен до рейтингової оцінки поточної успішності не додаються, виставляють підсумкову оцінку з освітнього компоненту FX за шкалою ЄКТС та «незадовільно» за національною шкалою;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю у формі екзамену отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюють за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної успішності;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачі вищої освіти не присвоюють;

- якщо здобувач вищої освіти, допущений до семестрового контролю не з'явився на семестровий екзамен, у відомості обліку успішності викладач записує «не з'явився». Про незалежні від здобувача вищої освіти причини (у тому числі непрацездатність у зв'язку із хворобою), які підтверджують неможливість його присутності на екзамені, він має негайно повідомити декана факультету.

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Мультимедійна лекційна аудиторія (105), мультимедійний проектор VIEWSONIC PJD5253 DLP (2017 р.), екран для проектора; ноутбук або персональний комп'ютер, мережа Інтернет, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище MOODLE, конференції у Google Meet.

14. Рекомендована література.

Основна

1. Бойко О. Д. Нариси новітньої історії України (1985-1991 рр.) : Навч. посіб. Київ : Кондор, 2008. 357 с.

2. Бонь О. І., Іванюк О. Л. Історія України : Курс лекцій : Навч. посіб. Київ : Вища шк., 2008. 463 с.

3. Грицак Я. Нарис історії України : формування модерної української нації XIX-XX ст. [Навч. посіб.]. К., Генеза, 1996. 360 с.

4. Історія України : Навч. посіб. / Ю. А. Мицик, О. Г. Бажан, В. С. Власов. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2010. 595 с.
5. Історія України : новітня доба: навч. посіб. / [В.М. Литвин, В.Ф. Колесник, А.Г. Слюсаренко та ін.] ; за ред. В.М. Литвина. Київ : Академвидав, 2012. 480 с.
6. Історія України : Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. Київ : Наукова думка, 2013. 1056 с.
7. Історія українського мистецтва: В 6-и т. Київ : Мистецтво, 1966-1970.
8. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. Київ : Либідь, 1994. 656 с.
9. Історія української культури. У п'яти томах. Т. 1. Історія культури давнього населення України. Київ : Наукова думка, 2001. 1135 с.
10. Історія української культури. У п'яти томах. Т. 2. Українська культура другої половини XIII – першої половини XVII століть. Київ : Наукова думка, 2003. 847 с.
11. Історія української культури. У п'яти томах. Т. 3. Українська культура другої половини XVII –XVIII століть. Київ : Наукова думка, 2001. 1246 с.
12. Історія української культури. У п'яти томах. Т. 4. Книга 1. Українська культура першої половини XIX століття. Київ : Наук. думка, 2008. 1007 с.
13. Історія української культури. У п'яти томах. Т. 4. Книга 2. Українська культура другої половини XIX століття. Київ : Наукова думка, 2005. 1296 с.
14. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : Навч. посібник. Вид. 2-е, перероб. і доп. / За ред. проф. А. Яртися і проф. В. І. Мельника. Львів : Світ, 2005. 568 с.
15. Литвин В. М. Історія України (у 3-х томах) Т.1. З найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ : Альтернативи, 2003. 864 с.
16. Литвин В. М. Історія України (у 3-х томах) Т.2. Кінець XVIII – початок XX ст. Київ : Альтернативи, 2005. 760 с.
17. Литвин В. М. Історія України (у 3-х томах) Т.3 (Новітній час (1914-2014)). Кн.1. Київ : Альтернативи, 2005. 832 с.; Кн.2. 640 с.
18. Мистецтво України: Біографічний довідник. / Упоряд. : А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський; за ред. А В. Кудрицького. Київ : Укр. енцикл., 1997. 700 с.
19. Мицик Ю.А., Бажан О. Г. Історія України. Київ : Тов.»Вид-во «КЛІО», 2015. 680 с.
20. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ : Абрис, 1991. 227 с.
21. Олійник С. В., Сидорук С.А. Історія України : конспект лекцій для студентів неісторичних факультетів вищих навчальних закладів України. Кам'янецьПодільський : ФОП Сисин О. В., 2011. 172 с.

22. Олійник С. В., Трубчанінов С.В. Україна в період між двома світовими війнами: курс лекцій. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2010. 194 с.

23. Петровський В. В., Радченко Л. О., Семенченко В. І. Історія України : Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. [вид. 2-ге, випр. та доп.] Харків : ВД “ШКОЛА”, 2008. 608 с.

24. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). Київ : Інститут історії України НАН України, 2003. 340 с.

25. Семчишин М. Тисяча років української культури. Історичний огляд культурного процесу. Київ : Фенікс, 1993. 428 с.

26. Смолій В., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 р. р.). Київ : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2009. 447 с.

27. Україна крізь віки. В 15 т. Київ : Альтернативи, 1999-2000.

28. Українська культура : історія і сучасність: Навч. посібник / За ред. Черепанової С. О. Львів : Світ, 1994. 456 с.

29. Українська культура : Лекції за ред. Д. Антоновича / Упоряд. С. В. Ульяновська; вс. ст. І. М. Дзюби; перд сл. М. Антоновича; Додатки С. В. Ульяновської, В. І, Ульяновського. Київ : Либідь, 1993. 592 с.

30. Уривалкін О. М. Довідник з історії України. Київ : Дакор, КНТ, 2009. 1008 с.

31. Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності: курс лекцій. Київ : Либідь, 1999. 480 с.

32. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури : Навч. посібник / Наук. ред. В. М. Шейко. Київ : Кондор, 2006. 264 с.

15. Рекомендовані джерела інформації.

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Історія та культура України».

2. Корисні ресурси Інтернету:

https://mms.gov.ua/	Офіційний сайт Міністерства молоді та спорту України
http://surl.li/bvpng	Навчальний посібник «Історія та культура України»
http://surl.li/cznln	Електронна книга «Історія української культури»
https://tinyurl.com/yc8bc59x	Всеосвіта – база рефератів
https://prometheus.org.ua/	Офіційний сайт українського громадського проекту масових відкритих онлайн-курсів
https://www.ed-era.com/courses/	Офіційний сайт студії он-лайн освіти в Україні